

Artikel 15- procedures bij Provincies

Verzamelde gegevens over behandeling
ontheffingsaanvragen van raadsleden

Joost van den Ende, Esther van der Mark & Esther Hoogstraten

Commissie Integriteit, Vereniging van Griffiers

Aanleiding onderzoek

Naar aanleiding van verschillende geluiden vanuit de gemeenten in Nederland, rondom de omgang van provincies met artikel 15-ontheffingsaanvragen, is de commissie integriteit van de VvG een klein onderzoek gestart. Het ontstane beeld is dat er door de verschillende provincies, verschillend wordt omgegaan met de aanvragen: dat er door sommige provincies strenger wordt beoordeeld op verboden handelingen dan door andere. Daarnaast is het vooraf niet altijd volledig duidelijk voor gemeenten welke gegevens ze moeten aanleveren en wat ze van de ontheffingsprocedure in het algemeen moeten verwachten.

Achtergrond

Alvorens een oordeel gegeven kan worden over de omgang van provincies met artikel 15-ontheffingsaanvragen dient helderheid te bestaan over wat de wetgever heeft beoogd met het formuleren van voor raadsleden verboden handelingen en de ontheffingsmogelijkheid ten aanzien van een aantal van die verboden handelingen. Om die reden wordt hieronder het ontstaan c.q. de wetsgeschiedenis van artikel 15 Gemeentewet geschetst.

Ratio

Met de wijziging van de gemeentewet van 1 januari 1994 is het huidige artikel 15 (voorheen artikel 16) Gemeentewet ontstaan. In Kamerstukken II 1988/89, 19403, 3, p. 76) valt te lezen dat de ratio achter dit artikel is om een waarborg te scheppen voor zuiverheid in de verhoudingen tussen enerzijds raadsleden en anderzijds de gemeente. In het artikel wordt een aantal belangrijke handelingen vermeld waarmee een raadslid zich kan compromitteren of waardoor het gemeentebelang kan worden geschaad. Het belang van dit artikel zit hem nadrukkelijk in de zuiverheid van verhoudingen en niet in het financiële belang van de gemeente.

Burgers die bezwaar hebben tegen beslissingen of gedragingen van het college of de burgemeester kunnen zich wel melden bij leden van de raad teneinde hulp of advies te krijgen. Het behoort tot de specifieke taak van raadsleden, burgers in dezen bij te staan of om het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester ter verantwoording te roepen. Indien een burger eenmaal zijn geschil met het gemeentebestuur heeft voorgelegd aan een rechterlijke of beroepsinstantie, kan verdere bijstand door raadsleden aan burgers echter de goede verhoudingen binnen de gemeente verstoren en als een verboden werkzaam zijn ten behoeve van de wederpartij van de gemeente in een geschil worden beschouwd.

Inhoud artikel

Het artikel bevat drie leden. Zowel de verboden handelingen (eerste lid, sub a tot en met c) als de verboden overeenkomsten (eerste lid, sub d) zijn met het oog op rechtszekerheid zo duidelijk mogelijk beschreven.

Eerste lid

Dit artikel ziet op rechtsgedingen (rechtzaken) maar ook op bijvoorbeeld de bestuursrechtelijke rechtsgang en arbitrage.

Artikel 15-procedures bij Provincies

Het eerste lid bestaat uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel (sub a tot en met c) ziet op verboden handelingen', te weten het als advocaat, adviseur, gemachtigde ten behoeve van de gemeente of ten behoeve van de wederpartij van de gemeente werkzaam zijn.

Verboden handelingen (onderdeel één, sub a, b en c)

Een lid van de raad mag niet:

- a. als advocaat of adviseur in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de gemeente of het gemeentebestuur dan wel ten behoeve van de wederpartij van de gemeente of het gemeentebestuur;
- b. als gemachtigde in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de wederpartij van de gemeente of het gemeentebestuur;
- c. als vertegenwoordiger of adviseur werkzaam zijn ten behoeve van derden tot het met de gemeente aangaan van:
 - 1e. overeenkomsten als bedoeld in onderdeel d;
 - 2e. overeenkomsten tot het leveren van onroerende zaken aan de gemeente;

Ad. a: Het verbod om als advocaat of adviseur werkzaam te zijn betreft adviezen die uitgebracht worden door het betreffende raadslid in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf. Dat zijn adviezen waarbij een raadslid een professioneel belang heeft, bijvoorbeeld een juridisch adviesbureau. De termen gemeente en gemeentebestuur bevestigen nogmaals dat zowel privaatrechtelijke als publiekrechtelijke geschillen onder de verbodsbepaling vallen.

Ad. b: Het is wel geoorloofd dat een raadslid de gemeente of het gemeentebestuur vertegenwoordigt als partij in een geschil met een wederpartij maar een raadslid mag dus niet tegenover de gemeente komen staan.

Ad. c: De achterliggende gedachte van deze bepaling is dat de vertegenwoordiger of adviseur uit hoofde van zijn raadslidmaatschap over bepaalde wetenschap kan beschikken. Dat is ongewenst.

Verboden overeenkomsten (onderdeel twee, sub d)

Een lid van de raad mag niet:

- d. rechtstreeks of middellijk een overeenkomst aangaan betreffende:
 - 1e. het aannemen van werk ten behoeve van de gemeente;
 - 2e. het buiten dienstbetrekking tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de gemeente;
 - 3e. het leveren van roerende zaken anders dan om niet aan de gemeente;
 - 4e. het verhuren van roerende zaken aan de gemeente;
 - 5e. het verwerven van betwiste vorderingen ten laste van de gemeente;
 - 6e. het van de gemeente onderhands verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen;

Artikel 15-procedures bij Provincies

7e. het onderhands huren of pachten van de gemeente.

Ad. d, algemeen: In de aanhef van onderdeel d komt het woord 'betreffende' voor, dit heeft een ruime betekenis.

Ad. d, 1^e: Vanwege de term 'betreffende' kunnen ook onderaannemingen onder het eerste lid, onderdeel d, 1e, worden gebracht. De wetgever heeft nadrukkelijk het uitvoeren van een voor de aanvaarding van zijn raadslidmaatschap aangegane overeenkomst niet verboden.

Ad. d, 2^e: Er is gekozen voor de termen 'verrichten van werkzaamheden' omdat die termen een ruimere betekenis hebben dan de term 'opdracht' (waaronder 'het verrichten van werkzaamheden in het Burgerlijk Wetboek wordt geschaard).

Ad. d, 3e: Onder 'leveranties' wordt verstaan het ter beschikking stellen van roerende zaken anders dan om niet. Naast het aanbieden van koopwaar valt ook ruil en leasing onder het artikel.

Ad. d, 4e: Het verhuren van onroerende zaken is wel toegestaan.

Ad. d, 6e: Dit artikel ziet op onroerende zaken en (zakelijke) rechten daarop, zoals bij voorbeeld het erfpachtsrecht. Wordt gehandeld in strijd met dit verbod dan is de overeenkomst op grond van artikel 3:40 Burgerlijk Wetboek nietig.

Tweede lid

Het tweede lid heeft betrekking op de ontheffingsmogelijkheid van gedeputeerde staten ten aanzien van de verboden genoemd in het eerste lid.

Van het eerste lid, aanhef en onder *d*, kunnen gedeputeerde staten ontheffing verlenen.

Bij de beslissing door gedeputeerde staten over de ontheffing gaat het om de vraag of het algemeen belang, te weten het voorkomen van belangenconflicten, in het betrokken geval ruimte biedt voor ontheffing.

In de Memorie van Toelichting wordt aangegeven dat voor zover er al sprake zal kunnen zijn van een wezenlijke afweging van de individuele belangen van het betrokken raadslid of van derden-belanghebbenden met het algemeen belang, dat deze afweging zonder voorbehoud bij gedeputeerde staten plaats kan vinden. Tegen een besluit van gedeputeerde staten kan bezwaar, beroep en hoger beroep worden ingesteld.

Verschillende provincies hebben ervoor gekozen om zelf een toetsingskader vast te stellen, voorbeelden zijn de provincie Overijssel, Brabant en Limburg.

Derde lid

Het derde lid heeft betrekking op het vaststellen van een gedragscode. Dit lid is toegevoegd bij de Wet dualisering gemeentebestuur, ter versterking van de controlerende bevoegdheid van de raad. Volgens de Memorie van Toelichting (*Kamerstukken II 2001/02, 27 751, nr. 3, blz. 32*) zijn de codes gericht op de waarborging van de integriteit van raadsleden. Zij kunnen volgens de wetgever bepalingen bevatten over bijvoorbeeld verboden handelingen, declaratiegedrag, gebruik van gemeentelijke voorzieningen voor privédoeleinden, zakelijke belangen, minder geschikte nevenfuncties en het aannemen van geschenken. Door de gedragscodes beschikt de raad over een extra controle-instrument, maar maakt de raad bovendien zichzelf beter controleerbaar.

Artikel 15-procedures bij Provincies

Sancties

Op het niet naleven van artikel 15 Gemeentewet staan sancties. De eerste sanctie is die van de vervallenverklaring van het lidmaatschap van de raad op grond van artikel X8 van de Kieswet. Die vervallenverklaring kan op twee wijzen tot stand komen. Na constatering van het niet naleven van artikel 15 Gemeentewet kan de voorzitter besluiten het raadslid te schorsen. De raad moet daarover dan in zijn eerstvolgende vergadering een oordeel geven. De raad kan ook ambtshalve tot vervallenverklaring komen. In beide gevallen kan een dergelijk besluit niet genomen worden alvorens het raadslid is gehoord.

1. Het lid van de gemeenteraad dat in strijd met [artikel 15, eerste lid, van de Gemeentewet](#) handelt, kan in zijn betrekking worden geschorst door de voorzitter van de gemeenteraad. De voorzitter onderwerpt de zaak aan het oordeel van de raad in zijn eerstvolgende vergadering.
2. De raad kan, na de geschorste in de gelegenheid te hebben gesteld zich mondeling te verdedigen, hem van zijn lidmaatschap vervallen verklaren. Indien hij daartoe geen aanleiding vindt, heft hij de schorsing op.
3. De raad kan ook ambtshalve het lid dat in strijd met [artikel 15, eerste lid, van de Gemeentewet](#) handelt, na hem in de gelegenheid te hebben gesteld zich mondeling te verdedigen, van zijn lidmaatschap vervallen verklaren.
4. Van de beslissing van de raad, bedoeld in het tweede en derde lid, wordt terstond aan de belanghebbende mededeling gedaan.
5. De werking van een besluit, inhoudende de vervallenverklaring, wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist. Ingeval de vervallenverklaring ambtshalve heeft plaatsgevonden, is het lid van de raad gedurende deze periode in zijn betrekking geschorst.
6. Indien een lid van de raad op grond van dit artikel onherroepelijk van zijn lidmaatschap vervallen is verklaard, doet de burgemeester daarvan mededeling aan de voorzitter van het centraal stembureau.

Analyse verzamelde gegevens

Artikel 15 van de Gemeentewet biedt erg veel ruimte aan de invulling van de voorwaarden voor het geven van een ontheffing van verboden handelingen van raadsleden en andere gemeentefunctionarissen. Om te zien hoe groot de verschillen zijn tussen provincies, is aan alle provincies vragen gesteld over de ontheffingsaanvragen en hoe daar mee wordt omgegaan. Op pagina's 4 t/m 7 worden de verzamelde gegevens van de twaalf provincies schematisch weergegeven.

Allereerst is de provincies gevraagd hoeveel ontheffingsaanvragen ze hebben gehad sinds 2014. Daarin zijn grote verschillen te zien, variërend van 'ongeveer 2' (Utrecht)¹, tot 31 aanvragen (Noord-Brabant). Daar moet wel bij gezegd worden dat sommige provincies eerst informatieverzoeken krijgen die vervolgens niet tot een daadwerkelijke aanvraag leiden. Ook valt op dat er nauwelijks ontheffingsverzoeken worden afgewezen - als ze niet worden toegekend is de aanvraag vaak overbodig geweest. De hoeveelheid overbodige aanvragen duidt er in ieder geval op dat het aan gemeenten vooraf niet duidelijk is gemaakt wat er van ze wordt verwacht bij een ontheffingsaanvraag.

Inhoudelijk gezien, zijn er vrij grote verschillen in de omgang met ontheffingsaanvragen. Ongeveer de helft van de colleges van Gedeputeerde Staten heeft de besluitvorming gemandateerd aan het afdelingshoofd of is bereid dit te overwegen (Flevoland). Bovendien valt op dat niet alle provincies een eigen beleidskader hebben. Alle provincies hebben het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader om op terug te vallen, daarin zijn echter slechts een paar zinnen aan artikel 15 gewijd (zie pagina 27). Tussen de provincies die wel een eigen beleidskader hebben, bestaan daarnaast verschillen in hoe uitgebreid die kaders zijn. De provincie Drenthe heeft een wat uitgebreider hoofdstuk erover opgenomen in haar *Beleidskader voor het financieel toezicht op de gemeenten*. Weer andere provincies zoals Gelderland, Limburg, Noord-Brabant en Overijssel hebben een in wisselende mate uitgebreid, specifiek op artikel 15 toegespitst beleidskader. De provincies Groningen en Zeeland maken gebruik van een combinatie van beleidskaders van de provincies Brabant, Limburg en Overijssel.

Tussen de provincies die wel een beleidskader hebben, zijn bovendien verschillen te vinden in de diepgang van de voorwaarden voor ontheffing en de vereiste gegevens die een gemeente dient in te sturen. Allemaal stellen ze in zekere mate als voorwaarde dat de af te sluiten overeenkomst niet tot belangenverstremming mag leiden en dat deze niet in strijd mag zijn met de gemeentelijke gedragscode.² Daarbij moet er met de benodigde gegevens aangetoond worden dat de prijs op een eerlijke manier (marktconform) tot stand is gekomen, en moet er uitgelegd worden hoe de overeenkomst tot stand is gekomen door de (concept)overeenkomst toe te sturen en eventuele toelichting erop te geven.

De reactie van veel provincies op de vraag naar de benodigde gegevens, ook van de provincies zonder beleidskader, was dat het soort aan te leveren documenten per aanvraag verschillend is. De verschillen in de voorwaarden voor ontheffing en benodigde gegevens zijn inderdaad vooral te vinden in deze specifieke gevallen. De provincies Gelderland, Noord-Brabant, Limburg en Overijssel hebben in verschillende mate geprobeerd om de categorieën onder lid 1d van artikel 15 in hun voorwaarden en aan te leveren gegevens te

¹ Hoewel Utrecht de procedure alleen lijkt te gebruiken voor grondaankopen (zie pagina 4).

² zoals beschreven in lid 3 van artikel 15

Artikel 15-procedures bij Provincies

omschrijven. Omdat er zo veel handelingen onder artikel 15 kunnen vallen, zal een beleidskader behoorlijk uitgebreid moeten zijn om die allemaal in het kader te vatten.

Dat de verschillen op papier er ook voor zorgen dat er in de praktijk meer of minder strikt wordt beoordeeld is niet waarschijnlijk, aangezien de meeste ontheffingsaanvragen toegekend worden. Dat betekent niet dat de beleidskaders geen nut hebben. Ze bieden ook voor gemeenten een handleiding voor de omgang met verboden handelingen – wanneer ze wel en niet een ontheffing kunnen en moeten aanvragen. De grote verschillen in aantallen aanvragen en de hoeveelheid onnodige aanvragen, kunnen er op duiden dat niet duidelijk is in welke gevallen ontheffing moet worden aangevraagd (en doet men het dus ten overvloede of helemaal niet). Als de provincie niet duidelijk heeft wat de voorwaarden voor ontheffing zijn, weet de aanvrager het ook niet. Het moet erkend worden dat het moeilijk is om beleid te maken op alle variaties aan aanvragen. Maar het volledige gebrek aan een kader bij sommige provincies is ook niet wenselijk.

Overzicht antwoorden van provincies

	Aantal Ontheffingsaanvragen	Besluitvorming (mandaat of niet?)	Is er een eigen Beleidskader?	Wie moet de aanvraag voor een ontheffing indienen?	Mag de aanvraag ingediend worden voordat formeel besluit tot verkoop door B&W of Raad is genomen?	Welke gegevens zijn nodig voor de beoordeling van de ontheffingsaanvraag?*
Drenthe	9 aanvragen. Meerdere informatieverzoeken die niet altijd leiden tot ontheffingsaanvragen; momenteel 2 potentiële aanvragen.	Mandaat	Hoofdstuk "Bestuurlijke integriteit" in Beleidskader financieel toezicht op de gemeenten	Door of namens het raadslid	Aanvraag mag wel ingediend worden, besluitvorming kan pas op basis van formele besluitvorming in de gemeente.	Minimaal noodzakelijke documenten: - (concept)overeenkomst; - toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand is gekomen en de berekening daarvan; - indien van toepassing, een toelichting op de vraag hoe het gemeentebestuur is gekomen tot de selectie van deze aanbieder; - indien van toepassing, een toelichting op de vraag of er voldoende rekening is gehouden met derde belanghebbenden; - indien van toepassing, de van toepassing zijnde gedragscode; - andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel;
Flevoland	Ongeveer 3	College van GS (niet gemandateerd, zou eventueel kunnen)	Op dit moment niet, algemeen juridisch toetsingskader o.g.v. Gemeentewet	Door of namens het raadslid	Aanvraag is een formeel besluit van of namens B&W of Raad. Gemeente moet besluit GS afwachten voor verdere besluitvorming.	Informatie m.b.t. de verkoop van onroerend goed en eventuele bijzonderheden (vormvrij, moet aannemelijk zijn)
Friesland	2 behandeld, vaker benaderd met vragen over aanvragen.	Het afdelingshoofd Bestuurszaken heeft mandaat, maar maakt hier in politiek-bestuurlijk gevoelige situaties geen gebruik van.	Er is geen (door GS vastgesteld) beleidskader.	Door of namens het raadslid	Voordat door B&W/Raad een besluit wordt genomen in een situatie in de zin van artikel 15 Gemeentewet dient eerst een ontheffing te zijn verkregen.	Dit is afhankelijk van de voorgenomen verboden handeling, maar is bijvoorbeeld een conceptovereenkomst, een (openbare) aanbesteding of inschrijving, de (berekening van de) huur- of pacht prijs (+ doel waarvoor), een taxatierapport en een tekening of situatieschets.
Gelderland	10 (alle verleend door GS)	College van GS (niet gemandateerd)	Ja	Door of namens het raadslid	Geen Antwoord	Minimaal noodzakelijke documenten: - de af te sluiten overeenkomst; - toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand is gekomen en de berekening daarvan; - indien van toepassing, een toelichting op de vraag of er voldoende rekening is gehouden met derde belanghebbenden; - andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel;
Groningen	Ca. 2 per jaar (meeste verleend)	College van GS (niet gemandateerd)	Gebruikt Brabant en Limburg	Niet vastgelegd	Conceptovereenkomst verplicht	Verschildt sterk per aanvraag. In ieder geval een (concept-)overeenkomst.
Limburg	14 (6 geen ontheffing vereist, 8 verleend)	Geen antwoord	Ja: Beleidskader + Handreiking	Door of namens het raadslid	Geen Antwoord	Minimaal noodzakelijke documenten: - de af te sluiten (concept)overeenkomst; - toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand is gekomen en de berekening daarvan; - indien van toepassing, een toelichting op de vraag of er voldoende rekening is gehouden met derde belanghebbenden; - andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel;

Artikel 15-procedures bij Provincies

	Aantal Ontheffingsaanvragen	Besluitvorming (mandaat of niet?)	Is er een eigen Beleidskader?	Wie moet de aanvraag voor een ontheffing indienen?	Mag de aanvraag ingediend worden voordat formeel besluit tot verkoop door B&W of Raad is genomen?	Welke gegevens zijn nodig voor de beoordeling van de ontheffingsaanvraag?*
Noord-Brabant	31 (alle verleend)	Mandaat Afdelingshoofd	Ja	Door of namens het raadslid	Minimaal conceptovereenkomst	Minimaal noodzakelijke documenten: - de af te sluiten (concept)overeenkomst; - toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand is gekomen en de berekening daarvan; - andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel;
Noord-Holland	Een enkel verzoek per jaar	College van GS (niet gemandateerd)	Geen eigen beleid	Door of namens het raadslid	Ja	Afhankelijk van de aanvraag, bijvoorbeeld de betreffende overeenkomst
Overijssel	8 (7 verleend, 1 niet behandeld)	Geen antwoord	Ja	Door of namens het raadslid	Minimaal conceptovereenkomst	Minimaal noodzakelijke documenten: - (concept)overeenkomst; - toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand is gekomen en de berekening daarvan; - indien van toepassing, een toelichting op de vraag hoe het gemeentebestuur is gekomen tot de selectie van deze aanbieder; - indien van toepassing, een toelichting op de vraag of er voldoende rekening is gehouden met derde belanghebbenden; - indien van toepassing, de van toepassing zijnde gedragscode; - andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel; - verslagen van de raadsvergadering indien het onderwerp omtrent de aanvraag daar besproken is.
Utrecht	Ongeveer 2 (grondaankopen)	Mandaat Afdelingshoofd	Gebruikt Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader	Gemeente, specifiek college B&W	Ja	Bij grondaankoop: - (concept)overeenkomst - het door de raad vastgestelde tarievenbeleid voor grondverkoop evenals overige zaken die hiervoor van belang zijn. - de vastgestelde gedragscode van de raad. - eventueel wordt een onafhankelijk taxateur ingeschakeld
Zeeland	8 (7 verleend, 1 in procedure)	Geen antwoord	Gebruikt Overijssel en Limburg	Door of namens het raadslid	Geen Antwoord	De aard van het verzoek bepaalt welke gegevens en documenten de provincie verlangt (Zie Overijssel/Limburg).
Zuid-Holland	Geen antwoord	Geen antwoord	Gebruikt Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader	Door of namens het raadslid	Beschrijving overeenkomst is voldoende	- Conceptovereenkomst of beschrijving af te sluiten overeenkomst met inbegrip van voorwaarden; - Toelichting over wijze waarop prijs tot stand is gekomen; - Toelichting op keuze van gemeente voor selectie van aanbieder; - Toelichting op de vraag of er rekening is gehouden met belangen van derden; - De van toepassing zijnde gedragscode voor raadsleden of andere bestuurders; - Andere bescheiden die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel.

* De verschillen hier zitten in de "indien van toepassing..."- regels, die bij sommige kaders wel onder de minimaal noodzakelijke documenten vallen en bij andere niet. Een ander verschil is dat Gelderland als enige niet het woord "(concept)overeenkomst" gebruikt. Dit betekent natuurlijk niet dat het in de praktijk niet toegestaan is om een conceptovereenkomst toe te sturen.

Artikel 15-procedures bij Provincies

<i>Benodigde gegevens</i>	Drenthe	Gelderland	Limburg	Noord-Brabant	Overijssel
Een (concept)overeenkomst of als deze niet beschikbaar is een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst met inbegrip van de voorwaarden.	✓	✓	✓	✓	✓
Een toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand komt en de berekening daarvan, voor zover het betreft de onderhands af te sluiten overeenkomsten.	✓	✓	✓	✓	✓
Andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel of de integriteit van het gemeentebestuur niet wordt geschaad door het sluiten van de overeenkomst.	✓	✓	✓	✓	✓
Indien van toepassing, een toelichting op de vraag of er voldoende rekening is gehouden met derde belanghebbenden.	✓	✓		✓	✓
Indien van toepassing, een toelichting op de vraag hoe het gemeentebestuur is gekomen tot de selectie van deze aanbieder. Was er sprake van een openbare aanbesteding of toewijzing op grond van vooraf bekend gemaakte objectieve criteria?	✓				✓
Indien het onderwerp omtrent de aanvraag in een raads-/bestuursvergadering aan de orde is geweest, hiervan de verslagen en een toelichting hoe hiermee is omgegaan door de aanvrager.					✓
De van toepassing zijnde gedragscode (geldt niet voor aanvragen in het kader van art. 20 Wgr).	✓				✓
In specifieke gevallen					
Voor artikel 15, 1e lid, onderdelen d1, d2, d3 en d6: een verklaring van het college dat de overeenkomst tot stand komt op basis van een of meer van de genoemde ontheffingsvoorwaarden.		✓	✓		✓
Voor artikel 15, 1e lid, onderdelen d1, d2, d3 en d6: 1. een verklaring van het college, waarin staat dat de aanbesteding of inschrijving openbaar heeft plaatsgevonden en dat het raadslid de laagste inschrijver is of indien dit niet het geval is, de bijzondere reden waarom het werk, de werkzaamheid, de leverantie, de onroerende zaak of het beperkte recht daarop, toch zal worden toegewezen aan de aanvrager; of 2. een verklaring, van het college van burgemeester en wethouders, waarin is aangegeven waarom het werk, de werkzaamheid, de leverantie, de onroerende zaak of het beperkte recht daarop, zonder dat openbare aanbesteding heeft plaatsgevonden, wordt toegewezen aan het raadslid.				✓*	
Voor onderdeel d4: het doel waarvoor de gemeente de roerende zaak nodig heeft en eventueel de overwogen en de afgefallen alternatieven		✓	✓	✓	✓
Voor onderdeel d5: een omschrijving van de bijzondere reden waarom de betwiste vordering wordt overgenomen en de reden waarom de vordering betwist is.		✓	✓	✓	✓
Voor onderdeel d6: een taxatierapport van een onafhankelijke externe deskundige voor onroerende zaken (beëdigd taxateur), waarin opgenomen de waarde in het economische verkeer in onbewoonde staat in het geval van een onroerende zaak, anders dan een (bouw)kavel.			✓		
Voor onderdeel d6: 1. voor het verwerven van onroerende zaken: a. een taxatierapport van een onafhankelijke deskundige voor onroerende zaken, andere dan bouw kavels; b. een grondprijsberekening (voor bouw kavels); en c. een tekening of situatieschets; 2. voor het verwerven van een beperkt recht op een onroerende zaak: - een taxatierapport van een onafhankelijke deskundige;		✓		✓	✓
Voor onderdeel d7: het doel waarvoor wordt gehuurd of gepacht.		✓	✓		✓
Voor onderdeel d7: a. het doel waarvoor wordt gehuurd of gepacht; b. een verklaring dat de huur- of pacht prijs overeenkomt met de huur- of pacht prijs voor soortgelijke				✓*	

Artikel 15-procedures bij Provincies

objecten of, indien dit niet mogelijk is, een verklaring dat deze prijs is vastgesteld conform het advies van een onafhankelijk externe deskundige.					
---	--	--	--	--	--

*Hier is terug te zien dat Noord-Brabant een aantal ontheffingsvoorwaarden formuleert onder de benodigde gegevens.
NB. Zoals te zien, gebruiken de provincies Noord-Brabant en Limburg in sommige gevallen net iets uitgebreidere, minder uitgebreide of andere formuleringen.

<i>Voorwaarden voor ontheffing</i>	Drenthe	Gelderland	Limburg	Noord-Brabant	Overijssel
De af te sluiten overeenkomst leidt niet tot bevoordeling van het raadslid op welke wijze dan ook / (De schijn van) belangenverstrengeling is niet aan de orde.	✓	✓	✓	✓	✓
Aan de hand van een daartoe ingesteld onderzoek toont het raadslid voldoende objectief aan dat als gevolg van de af te sluiten overeenkomst geen belangen van derden worden geschaad.			✓	✓	✓
De af te sluiten overeenkomst leidt niet tot strijd met eigen gemeentelijke regels betreffende integriteit van bestuurlijk handelen.	✓		✓	✓	✓
De aanvrager heeft niet deelgenomen aan de (voorbereiding van de) beraadslagingen en de besluitvorming.	✓		✓		✓
De inschrijving van het raadslid op de openbare aanbesteding of de inschrijving voor een werk, een werkzaamheid of een leverantie is lager dan die van andere inschrijvers.		✓	✓	(✓)*	✓
De inschrijving van het raadslid op de openbare aanbesteding of de inschrijving voor een werk, een werkzaamheid of een leverantie moet, hoewel de prijs niet het laagst is, op andere objectieve gronden worden aangemerkt als een gunstiger inschrijving dan die van andere aanbidders.		✓	✓	(✓)*	✓
De inschrijving van het raadslid op een onderhandse aanbesteding van een werk, een werkzaamheid, een leverantie of van een onderhands te verwerven onroerende zaak of beperkt recht daarop, voldoet aan marktconforme maatstaven van prijs en kwaliteit.		✓	✓		✓
Bij onderhandse levering van roerende zaken en het onderhands aannemen van werk door het raadslid tot een bedrag lager dan het drempelbedrag, opgenomen in de Europese richtlijnen voor openbare aanbesteding, is door minimaal twee concurrerende bedrijven een offerte uitgebracht en is het raadslid de voordeligste aanbieder.		✓	✓		✓
De toewijzing van een bouwkaavel aan het raadslid vindt plaats in overeenstemming met de binnen de gemeente geldende regels voor de uitgifte van bouwkaavels. Bij het ontbreken van deze regels vindt de toewijzing van de kavel plaats op objectieve wijze, bijvoorbeeld door middel van loting of door middel van openbare verkoop.		✓	✓		✓
De aankoopprijs van een bouwkaavel komt overeen met de prijs zoals deze recent door het gemeentebestuur voor het betreffende gebied is vastgesteld.		✓	✓		✓
Het aankoopbedrag van een onroerende zaak is niet lager dan het bedrag opgenomen in het door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport.		✓	✓	(✓)*	✓
Het aankoopbedrag van een woning in eigendom van de gemeente is voor het raadslid, die gelijktijdig bewoner is, minimaal gelijk aan de economische waarde in onbewoonde staat volgens een door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport.		✓	✓	(✓)*	✓
De huur- of pachtprijs komt overeen met de huur- of pachtprijs voor soortgelijke objecten of is vastgesteld conform het advies van een onafhankelijke externe deskundige.		✓	✓	(✓)*	✓

Artikel 15-procedures bij Provincies

Bij onroerendgoedtransacties in het geval van raadsleden en burgemeesters is ook goedkeuring op grond van artikel 3.43 Burgerlijk Wetboek noodzakelijk (geldt niet voor wethouders)	✓		✓		✓
Het bedrag waartegen een beperkt recht op een onroerende zaak wordt verkregen is niet lager dan het bedrag opgenomen in het door een onafhankelijke externe deskundige (beëdigd taxateur) opgestelde taxatierapport.			✓	(✓)*	
* Deze voorwaarden komen (ten dele) terug in de benodigde gegevens bij de provincie Noord-Brabant.					

Toelichting en bronnen bij de antwoorden van provincies

Drenthe

Behandelaar

?

Aantal aanvragen

9. Verder meerdere informatieverzoeken die niet altijd leiden tot ontheffingsaanvragen; momenteel 2 potentiële aanvragen. Ook informatieverzoeken waarbij we raadsleden uitleg geven over hun mogelijkheden; dit heeft soms ook tot gevolg dat betrokken personen constateren dat het lidmaatschap aan de raad/staten niet te verenigen is met hun baan.

Hoe wordt besloten?

Mandaat.

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Is een apart hoofdstuk in ons financieel toezichtkader – dus [eigen beleidskader](#), moet wel op korte termijn nog eens worden gewijzigd, ik wil deze apart laten vaststellen.

Wie moet de aanvraag indienen?

In principe het raadslid zelf, maar dit mag het college van B&W of de griffier ook namens het raadslid doen.

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Aanvraag mag wel ingediend worden, besluitvorming kan pas op basis van formele besluitvorming in de gemeente.

Welke gegevens moeten worden ingediend?

“Bij het indienen van een aanvraag tot ontheffing zijn minimaal de volgende bescheiden noodzakelijk:

- a. een (concept)overeenkomst of als deze niet beschikbaar is een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst met inbegrip van de voorwaarden.*
- b. een toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand is gekomen en de berekening daarvan, voor zover het betreft een onderhands afgesloten overeenkomst;*
- c. indien van toepassing, een toelichting op de vraag hoe het gemeentebestuur is gekomen tot de selectie van deze aanbieder. Was er sprake van een openbare aanbesteding of toewijzing op grond van vooraf door het gemeentebestuur bekend gemaakte objectieve criteria?*
- d. indien het om een unieke zaak gaat een toelichting op de vraag of derden belangen hebben bij de overeenkomst en zo ja of en in hoeverre daarmee rekening is gehouden;*
- e. de van toepassing zijnde gedragscode voor raadsleden of andere bestuurders;*
- f. andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel of de integriteit van het gemeentebestuur niet wordt geschaad door het sluiten van de overeenkomst.”*

Voorwaarden voor ontheffing

“Het volgende toetsingskader is van toepassing:

- *beschikt de gemeente over een gedragscode voor raadsleden c.q. (art. 15 lid 3 GW) wethouders (art. 41c GW) c.q. burgemeesters (art. 69 GW)? Zo ja, is het verzoek tot ontheffing in overeenstemming met het hierin bepaalde? (N.B. De gedragscode is niet van toepassing op gemeenschappelijke regelingen);*
- *heeft betrokkene deelgenomen aan de (voorbereiding van de) besluitvorming? Zo ja, dan komt de aanvraag niet voor ontheffing in aanmerking (Winsum-arrest).*
- *is er sprake van (de schijn van) belangenverstrengeling/bevoordeling? Zo ja, dan komt de aanvraag niet voor ontheffing in aanmerking.*

Bij onroerendgoedtransacties in het geval van raadsleden, wethouders en burgemeesters is ook goedkeuring op grond van artikel 3.43 Burgerlijk Wetboek noodzakelijk. Deze civielrechtelijke tegenhanger van artikel 15 van de Gemeentewet beoogt eveneens de integriteit van bestuurders te waarborgen.

In het eerste lid van dit artikel is bepaald dat rechtshandelingen door personen met openbaar gezag bekleed, die strekken tot hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomende personen, verkrijging van goederen die toebehoren aan onder meer gemeenten en aan hun beheer zijn toevertrouwd, nietig zijn en de verkrijgers verplichten tot schadevergoeding. Hierbij gaat het uitsluitend om onderhandse verwerving. In de gevallen waarin gemeentegoederen bij verkoop in het openbaar zijn verkregen is dit artikel niet van toepassing. De verplichting tot schadevergoeding die aan overtreding van deze bepaling in het Burgerlijk wetboek zijn verbonden kan via de burgerlijke rechter worden afgedwongen.

In het derde lid van artikel 43 is de mogelijkheid opgenomen om aan Gedeputeerde staten of aan de Commissaris van de Koningin goedkeuring te vragen. Deze aanvragen om goedkeuring worden op dezelfde wijze en gelijktijdig behandeld met aanvragen om ontheffing als bedoeld in artikel 15 van de Gemeentewet.”

Flevoland

Behandelaar

?

Aantal aanvragen

ca. 3

Hoe wordt besloten?

Gedeputeerde Staten (er is geen mandaat voor, eventueel zou mandaat secretaris kunnen)

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Op dit moment niet, algemeen juridisch toetsingskader o.g.v. Gemeentewet

Wie moet de aanvraag indienen?

Gemeente dient de aanvraag in. Ontheffing wordt gestuurd naar betrokkene en afschrift naar gemeente.

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Aanvraag is een formeel besluit van of namens B&W of Raad. Gemeente moet besluit GS afwachten voor verdere besluitvorming.

Welke gegevens moeten worden ingediend?

Informatie m.b.t. de verkoop van onroerend goed en eventuele bijzonderheden (vormvrij, moet aannemelijk zijn)

Friesland

Behandelaar

Siemen van der Wolf

Aantal aanvragen

Sinds 2014 zijn een tweetal ontheffingsaanvragen ex artikel 15 Gemeentewet door of namens een raadslid afgehandeld. Overigens is de provincie in deze periode veel vaker benaderd met vragen over situaties waarin mogelijk sprake zou kunnen zijn van verboden handelingen in de zin van artikel 15 Gemeentewet.

Hoe wordt besloten?

Het afdelingshoofd Bestuurszaken heeft mandaat, maar maakt hier in politiek-bestuurlijk gevoelige situaties geen gebruik van.

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Er is geen (door GS vastgesteld) beleidskader.

Wie moet de aanvraag indienen?

De aanvraag voor een ontheffing kan door het betreffende raadslid of door de gemeente (of bijv. griffier) namens het raadslid worden ingediend.

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Voordat door B&W/Raad een besluit wordt genomen in een situatie in de zin van artikel 15 Gemeentewet dient eerst een ontheffing te zijn verkregen. Uit deze bepaling vloeit immers voort dat bepaalde handelingen (absoluut of zonder ontheffing) verboden zijn.

Welke gegevens moeten worden ingediend?

Dit is afhankelijk van de voorgenomen verboden handeling, maar is bijvoorbeeld een conceptovereenkomst, een (openbare) aanbesteding of inschrijving, de (berekening van de) huur- of pacht prijs (+ doel waarvoor), een taxatierapport en een tekening of situatieschets.

Gelderland

Behandelaar

Hans ten Brinke van de afdeling Kwaliteit Openbaar bestuur behandelt de artikel 15 aanvragen.

Aantal aanvragen

Sinds maart 2014 zijn er 10 aanvragen binnengekomen en deze zijn alle verleend door Gedeputeerde Staten.

Hoe wordt besloten?

Besluiten over artikel 15 aanvragen worden door het college van Gedeputeerde Staten genomen en zijn niet gemandateerd.

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Ja: Provinciaal Blad van 3 juni 2002, nr. RE2002.27684.

Wie moet de aanvraag indienen?

De aanvraag dient door of namens het raadslid te worden ingediend:

“De aanvraag om ontheffing wordt ingediend door of namens het raadslid.” (Beleidsregels, Provinciaal Blad van 3 juni 2002, nr. RE2002.27684 p.1)

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Dit is niet bekend. Wel wordt bij de voorwaarden voor ontheffing gesproken over openbaar maken van de besluitvorming (d.m.v. openbare aanbesteding of anderszins) zodat derden bezwaar kunnen aantekenen (Beleidsregels, Provinciaal Blad van 3 juni 2002, nr. RE2002.27684 p.8).

Welke gegevens moeten worden ingediend?

De volgende bescheiden zijn minimaal noodzakelijk:

- “a. een overeenkomst als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onderdeel d, van de Gemeentewet of als deze niet beschikbaar is een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst met inbegrip van de voorwaarden;*
- b. een toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand komt en de berekening daarvan, voor zover het betreft de onderhands af te sluiten overeenkomsten;*
- c. een verslag van het resultaat van een door of namens de aanvrager ingesteld onderzoek naar de vraag of derden belangen hebben bij de overeenkomst en zo ja of en in hoeverre daarmee rekening is gehouden, met dien verstande dat dit verslag niet is vereist in die gevallen waarin sprake is van openbare aanbesteding of waarin sprake is van toewijzing op grond van vooraf door het gemeentebestuur vastgestelde en bekend gemaakte objectieve criteria, waarmee de belangen van derden afdoende zijn gewaarborgd; en*
- d. andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel dat de integriteit van het gemeentebestuur niet wordt geschaad door het sluiten van de overeenkomst.”*

In specifieke gevallen moet worden aangeleverd:

- “a. [voor artikel 15, 1e lid, onderdelen d1, d2, d3 en d6] - een verklaring van het college dat de overeenkomst tot stand komt op basis van één of meer in artikel 5, aanhef en onderdelen 1 tot en met 5, opgenomen ontheffingsvoorwaarden;*
- b. [voor onderdeel d4] - het doel waarvoor de gemeente de roerende zaak nodig heeft en eventueel de overwogen en afgevalen alternatieven;*
- c. [voor onderdeel d5]*
- 1. een omschrijving van de bijzondere reden waarom de betwiste vordering wordt overgenomen; en*
 - 2. de reden waarom de vordering betwist is;*
- d. [voor onderdeel d6]*
- 1. voor het verwerven van onroerende zaken:*
 - a. een taxatierapport van een onafhankelijke deskundige voor onroerende zaken, andere dan bouwkavels;*
 - b. een grondprijsberekening (voor bouwkavels); en*
 - c. een tekening of situatieschets;*
 - 2. voor het verwerven van een beperkt recht op een onroerende zaak:*
 - een taxatierapport van een onafhankelijke deskundige; en*
- e. [voor onderdeel d7]- het doel waarvoor wordt gehuurd of gepacht.”*
- (Provinciaal Blad van 3 juni 2002, nr. RE2002.27684 p.1-2)*

Voorwaarden voor ontheffing

- “Naast de algemeen geldende voorwaarde dat de overeenkomst niet mag leiden tot bevoordeling van het raadslid op welke wijze dan ook kan, gerelateerd aan het onderwerp van de overeenkomst, één van de volgende bijzondere voorwaarden leiden tot het verlenen van de ontheffing.*
- 1. De inschrijving van het raadslid op de openbare aanbesteding of de inschrijving voor een werk, een werkzaamheid of een leverantie is lager dan die van andere inschrijvers.*
 - 2. De inschrijving van het raadslid op de openbare aanbesteding of de inschrijving voor een werk, een werkzaamheid of een leverantie moet, hoewel de prijs niet het laagst is, op andere objectieve gronden worden aangemerkt als een gunstiger inschrijving dan die van andere aanbidders.*
 - 3. De inschrijving van het raadslid op een onderhandse aanbesteding van een werk, een werkzaamheid, een leverantie of van een onderhands te verwerven onroerende zaak of beperkt recht daarop, voldoet aan marktconforme maatstaven van prijs en kwaliteit.*
 - 4. Bij onderhandse levering van roerende zaken en het onderhands aannemen van werk door het raadslid tot een bedrag lager dan het drempelbedrag, opgenomen in de Europese richtlijnen voor openbare aanbesteding, is door minimaal twee concurrerende bedrijven een offerte uitgebracht en is het raadslid de voordeligste aanbieder.*
 - 5. De toewijzing van een bouwkaavel aan het raadslid vindt plaats in overeenstemming met de binnen de gemeente geldende regels voor de uitgifte van bouwkavels. Bij het ontbreken van deze regels vindt de toewijzing van de kavel plaats op objectieve wijze, bijvoorbeeld door middel van loting of door middel van openbare verkoop.*
 - 6. De aankoopprijs van een bouwkaavel komt overeen met de prijs zoals deze recent door het gemeentebestuur voor het betreffende gebied is vastgesteld.*
 - 7. Het aankoopbedrag van een onroerende zaak is niet lager dan het bedrag opgenomen in het door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport.*
 - 8. Het aankoopbedrag van een woning in eigendom van de gemeente is voor het raadslid, die gelijktijdig bewoner is, minimaal gelijk aan de economische waarde in onbewoonde staat volgens een door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport.*

9. De huur- of pacht prijs komt overeen met de huur- of pacht prijs voor soortgelijke objecten of is vastgesteld conform het advies van een onafhankelijke externe deskundige.”
(Beleidsregels, Provinciaal Blad van 3 juni 2002, nr. RE2002.27684 p.2-3)

Groningen

Behandelaar

De aanvragen worden behandeld door een juridisch adviseur van het team Juridische Zaken van de stafafdeling Bestuur Juridische Zaken en Communicatie

Aantal aanvragen

Van de ontvangen aanvragen is geen registratie bijgehouden. De provincie Groningen ontvangt ca. 2 verzoeken per jaar. In de meeste gevallen wordt de gevraagde ontheffing verleend.

Hoe wordt besloten?

Gedeputeerde Staten beslissen op aanvragen. Art. 15 aanvragen worden niet in mandaat afgedaan.

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

De provincie Groningen heeft zelf geen beleidskader vastgesteld. Bij de beoordeling van verzoeken wordt het beleid van de provincies Brabant en Limburg als leidraad gehanteerd.

Wie moet de aanvraag indienen?

De provincie Groningen heeft dit niet vastgelegd.

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Een aanvraag wordt niet in behandeling genomen, als er geen (concept)overeenkomst wordt aangeleverd. Tenzij er exact in beeld is wat de kenmerken van de beoogde transactie zijn kun je geen goede beoordeling doen. Het komt ook voor dat er al een soort pre aanvraag wordt ingediend. De griffier benadert dan de provincie met de vraag of voor de gewenste overeenkomst ontheffing mogelijk zou kunnen zijn.

Welke gegevens moeten worden ingediend?

De gegevens die nodig zijn, verschillen sterk per aanvraag, maar over het algemeen moet in ieder geval de betreffende overeenkomst worden bekeken.

Limburg

Behandelaar

Onbekend

Aantal aanvragen

Er zijn 14 aanvragen ingediend, daarvan zijn er 8 verleend. Voor de overige 6 was geen ontheffing vereist.

Hoe wordt besloten?

Onbekend

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Ja: Beleidskader ontheffing verboden handelingen, Provinciaal Blad Jaargang 2014, nr. 085.

De provincie Limburg heeft tevens een Handreiking Verboden handelingen voor Raadsleden.

Wie moet de aanvraag indienen?

De aanvraag dient door of namens het raadslid te worden ingediend:

“Hieruit moet worden afgeleid dat een aanvraag om ontheffing dan ook door de betreffende functionaris moet worden ingediend. Tegen indienen van de aanvraag om ontheffing door het bestuurslichaam, namens de betrokkene, bestaat echter geen bezwaar.” (Handreiking p.8)

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Onbekend.

Welke gegevens moeten worden ingediend?

De volgende bescheiden zijn minimaal noodzakelijk:

- “a. de af te sluiten (concept)overeenkomst als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onderdeel d. van de Gemeentewet of als deze niet beschikbaar is een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst met inbegrip van de voorwaarden;*
- b. een toelichting op de wijze waarop de prijs tot stand komt en de berekening daarvan voor zover het betreft een onderhands af te sluiten overeenkomst.*
- c. bescheiden en gegevens, andere dan die aangegeven in dit artikel, die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor de beoordeling van de integriteit van het gemeentebestuur en het lid van de gemeenteraad in verband met de af te sluiten overeenkomst” (Provinciaal Blad, nr. 085, art. 3)*

In specifieke gevallen moet worden aangeleverd:

- “a. [voor artikel 15, 1^e lid, onderdelen d1, d2, d3 en d6] een verklaring van het college dat de overeenkomst tot stand komt op basis van een of meer in artikel 4 onderdelen 1 tot en met 4 opgenomen ontheffingsvoorwaarden.*
- b. voor [...] (art. 15, 1^e lid, d4): het doel waarvoor de gemeente de roerende zaak nodig heeft en eventueel de overwogen en de afgevalen alternatieven*
- c. voor [...] (art. 15, 1^e lid, d5): een omschrijving van de bijzondere reden waarom de betwiste*

vordering wordt overgenomen en de reden waarom de vordering betwist is.

d. voor [...] (art. 15, 1^e lid, d6): een taxatierapport van een onafhankelijke externe deskundige voor onroerende zaken (beëdigd taxateur), waarin opgenomen de waarde in het economische verkeer in onbewoonde staat in het geval van een onroerende zaak, anders dan een (bouw)kavel.

e. voor [...] (art. 15, 1^e lid, d7): het doel waarvoor wordt gehuurd of gepacht. (Provinciaal Blad, nr. 085, art. 3)

Voorwaarden voor ontheffing

“Artikel 4 Voorwaarden ontheffing

- 1. De af te sluiten overeenkomst leidt niet tot (de schijn van) belangenverstrengeling en of bevoordeling van de aanvrager op welke wijze dan ook;*
 - 2. de aanvrager dient voldoende objectief aan te tonen dat als gevolg van de af te sluiten overeenkomst geen belangen van derden worden geschaad;*
 - 3. De af te sluiten overeenkomst leidt niet tot strijd met eigen gemeentelijke regels betreffende integriteit van bestuurlijk handelen (gedragscode);*
 - 4. De aanvrager heeft niet deelgenomen aan de (voorbereiding van de) beraadslagingen en de besluitvorming.*
- 1. Naast de hierboven genoemde voorwaarden, kunnen één van de volgende bijzondere voorwaarden leiden tot het verlenen van de ontheffing*
 - 1. De inschrijving van de aanvrager op de openbare aanbesteding of de inschrijving voor een werk, een werkzaamheid of een levering is lager dan de die van de andere inschrijvers, dan wel een verklaring dat hoewel de prijs niet het laagste is, op andere objectieve gronden de inschrijving als een gunstigere inschrijving dan die van de andere aanbieders wordt aangemerkt;*
 - 2. De inschrijving van de aanvrager op een onderhandse aanbesteding van een werk, werkzaamheid, een leverantie of van een onderhands te verwerven onroerende zaak of beperkt recht daarop voldoet aan marktconforme maatstaven van prijs en kwaliteit;*
 - 3. Bij een onderhandse levering van onroerende zaken en het onderhands aannemen van werk door de aanvrager tot een bedrag lager dan het drempelbedrag, opgenomen in de Europese richtlijn voor openbare aanbesteding, is door minimaal twee concurrerende bedrijven een offerte uitgebracht en is de aanvrager de naar maatstaven in het vrije economische verkeer voordeligste aanbieder;*
 - 4. De toewijzing van een (bouw)kavel aan de aanvrager vindt plaats in overeenstemming met de binnen de gemeente geldende regels voor de uitgifte van (bouw)kavels. Bij het ontbreken van deze regels vindt de toewijzing van de kavel plaats op objectieve wijze, bijvoorbeeld door middel van loting of door middel van openbare verkoop;*
 - 5. De aankoopprijs van een (bouw)kavel komt overeen met de prijs zoals deze recent door het gemeentebestuur voor het betreffende gebied of soortgelijke kavels is vastgesteld;*
 - 6. Het aankoopbedrag van een onroerende zaak is niet lager dan het bedrag opgenomen in het door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport;*
 - 7. Het aankoopbedrag van een woning in eigendom van de gemeente is voor de aanvrager, die gelijktijdig bewoner is, minimaal gelijk aan de economische waarde in onbewoonde staat volgens een door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport;*
 - 8. De huur- of pachtprijs komt overeen met de huur- of pachtprijs voor soortgelijke objecten of is vastgesteld conform het advies van een onafhankelijke externe deskundige;*
 - 9. Het bedrag waartegen een beperkt recht op een onroerende zaak wordt verkregen is niet lager dan het bedrag opgenomen in het door een onafhankelijke externe deskundige (beëdigd taxateur) opgestelde taxatierapport.*

Artikel 15-procedures bij Provincies

Bij onroerendgoedtransacties in het geval van raadsleden, wethouders of burgemeesters is tevens goedkeuring door Gedeputeerde Staten of de Commissaris van de Koning op grond van artikel 3:43 Burgerlijkwetboek noodzakelijk.” (Provinciaal Blad, nr. 085, art. 4)

Noord-Brabant

Behandelaar

Mevrouw L.M. (Luciënne) Pullen

Aantal aanvragen

31 (alle goedgekeurd)

Hoe wordt besloten?

Gedeputeerde Staten kunnen op grond van artikel 15, lid 2 van de Gemeentewet ontheffing verlenen. De afdelingsmanager tekent in Noord-Brabant in mandaat. Het volgende werkproces wordt hierbij gehanteerd: De afdelingsmanager krijgt een memo van behandelend ambtenaar. In deze memo staat het ambtelijke onderzoek dat is getoetst aan de beleidsregels. Tevens wordt de memo voorzien van een advies en worden de vereisten en bescheiden conform onze beleidsregels toegevoegd. Het komt voor dat een aanvraag niet onder de strekking van de wet valt waardoor er géén sprake is van een verboden handeling. Daardoor kan de prétoets worden gezien als een filter. Er zijn ook verboden handelingen waarvan géén ontheffing kan worden verleend (zie pagina 10/20 van onze beleidsregels). Dit komt overigens niet vaak voor.

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Ja, er is een eigen beleidskader uit 2002. In de komende maanden worden deze geactualiseerd onder leiding van een kleine werkgroep bestaande uit enige griffiers, een senior beleidsadviseur, de afdelingsmanager en Luciënne Pullen. (zie document Beleidsregels ontheffingen van verboden handelingen – Weging integer handelen).

Wie moet de aanvraag indienen?

De aanvraag dient door of namens het raadslid te worden ingediend:

“De aanvraag om ontheffing wordt ingediend door of namens het raadslid.” (Beleidsregels, art. 2)

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Indien er geen besluit ligt tot het aangaan van een overeenkomst is, kan er van een overeenkomst die er niet is niet op voorhand ontheffing worden verleend. Wanneer duidelijk is dat er een besluit is genomen kan de aanvraag tot ontheffing worden ingediend. Omdat het over aan te gane overeenkomsten gaat kan het voorkomen dat er in de voorfase alvast een conceptkoopcontract wordt ingestuurd. Hier gaat de provincie mee akkoord.

Welke gegevens moeten worden ingediend?

De volgende bescheiden zijn minimaal noodzakelijk:

“a. een overeenkomst als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onderdeel d, van de Gemeentewet of als deze niet beschikbaar is een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst met inbegrip van de voorwaarden;

b. bescheiden en gegevens, andere dan die aangegeven in dit artikel, die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor de beoordeling van de integriteit van het gemeentebestuur in verband met de af te sluiten overeenkomst; en

c. voor zover het betreft de onderhands af te sluiten overeenkomsten, een toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand komt en de berekening daarvan.” (Beleidsregels, art. 3)

In specifieke gevallen moet worden aangeleverd:

“a. [voor artikel 15, 1^e lid, onderdelen d1, d2, d3 en d6]: 1. een verklaring van het college van burgemeester en wethouders, waarin staat dat de aanbesteding of inschrijving openbaar heeft plaatsgevonden en dat het raadslid de laagste inschrijver is of indien dit niet het geval is, de bijzondere reden waarom het werk, de werkzaamheid, de leverantie, de onroerende zaak of het beperkte recht daarop, toch zal worden toegewezen aan de aanvrager; of 2. een verklaring, van het college van burgemeester en wethouders, waarin is aangegeven waarom het werk, de werkzaamheid, de leverantie, de onroerende zaak of het beperkte recht daarop, zonder dat openbare aanbesteding heeft plaatsgevonden, wordt toegewezen aan het raadslid.

b. onderdeel d4 [...]: het doel waarvoor de gemeente de roerende zaak nodig heeft en eventueel de overwogen en afgevalen alternatieven.

c. onderdeel d5 [...]: 1. een omschrijving van de bijzondere reden waarom de betwiste vordering wordt overgenomen; en 2. de reden waarom de vordering betwist is.

d. onderdeel d6 [...] 1. voor het verwerven van onroerende zaken: a. een recent taxatierapport van een onafhankelijke externe deskundige (voor gebouwde onroerende zaken en ongebouwde onroerende zaken (andere dan bouwkavels); b. een verklaring omtrent de wijze van toekenning, zoals rangordebepaling, en een door de gemeenteraad vastgestelde grondprijsberekening (voor bouwkavels); en c. het onderliggende verkoopbesluit, met een tekening of situatieschets. 2. voor het verwerven van een beperkt recht op een onroerende zaak: [...] een recent taxatierapport van een onafhankelijke externe deskundige.

e. onderdeel d7 [...] a. het doel waarvoor wordt gehuurd of gepacht; b. een verklaring dat de huur- of pacht prijs overeenkomt met de huur- of pacht prijs voor soortgelijke objecten of, indien dit niet mogelijk is, een verklaring dat deze prijs is vastgesteld conform het advies van een onafhankelijk externe deskundige.” (Beleidsregels, art. 3)

Voorwaarden voor ontheffing

“De ontheffing wordt verleend als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- 1. de af te sluiten overeenkomst leidt niet tot bevoordeling van het raadslid op welke wijze dan ook;*

2. *aan de hand van een daartoe ingesteld onderzoek toont het raadslid voldoende objectief aan dat als gevolg van de af te sluiten overeenkomst geen belangen van derden worden geschaad;*
3. *de af te sluiten overeenkomst leidt niet tot strijd met eigen gemeentelijke regels betreffende integriteit van bestuurlijk handelen.” (Beleidsregels, art. 4)*

Noord-Holland

Behandelaar

dhr. drs. R.J. (René) van Treeck

Aantal aanvragen

Een enkel verzoek per jaar

Hoe wordt besloten?

Door Gedeputeerde Staten, niet gemandateerd.

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Nee, er is geen vastgesteld (eigen) beleid.

Wie moet de aanvraag indienen?

Door of namens het raadslid.

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Ja

Welke gegevens moeten worden ingediend?

Afhankelijk van de aanvraag, zoals de betreffende overeenkomst.

Overijssel

Behandelaar

Robert van Moll, Eenheid Bestuurs- en Concernzaken, Team Democratie, Openbaar bestuur en Kabinet.

Aantal aanvragen

In totaal zijn er sinds de afgelopen raadsverkiezingen 8 verzoeken ingediend waarvan 7 zijn verleend. Eén verzoek is niet in behandeling genomen omdat het betreffende raadslid kort na indiening van het verzoek besloot zijn raadslidmaatschap op te zeggen.

Hoe wordt besloten?

Onbekend

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Ja: *Provinciaal blad* 2015 nr.554 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-2485.html>

Wie moet de aanvraag indienen?

De aanvraag dient door of namens het raadslid te worden ingediend:

“... Hieruit wordt afgeleid dat een aanvraag om ontheffing door het raadslid moet worden ingediend. Tegen het indienen van de aanvraag om ontheffing door het gemeentebestuur, namens het raadslid bestaat echter geen bezwaar. ...” (Provinciaal blad 2015 nr.5547 p 5)

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Er moet minimaal een conceptovereenkomst zijn, of een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst:

“De volgende bescheiden zijn minimaal noodzakelijk: 1. een (concept)overeenkomst of als deze niet beschikbaar is een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst met inbegrip van de voorwaarden.” (Provinciaal blad 2015 nr.5547 p 2)

Welke gegevens moeten worden ingediend?

Onder paragraaf 3 staat duidelijk vermeld welke gegevens de provincie in welk geval opvraagt. Dit kan verschillen per ontheffing. Om een gedragscode en een verklaring van B&W wordt altijd gevraagd. Deze gegevens/bescheiden worden vaak direct bij de griffie van de betreffende gemeente opgevraagd. De volgende bescheiden zijn minimaal noodzakelijk:

- “1. een (concept)overeenkomst of als deze niet beschikbaar is een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst met inbegrip van de voorwaarden.*
- 2. een toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand is gekomen en de berekening daarvan, voor zover het betreft een onderhands afgesloten overeenkomst;*
- 3. indien van toepassing, een toelichting op de vraag hoe het gemeentebestuur is gekomen tot de selectie van deze aanbieder. Was er sprake van een openbare aanbesteding of toewijzing op grond van vooraf bekend gemaakte objectieve criteria?*
- 4. indien het om een unieke zaak gaat een toelichting op de vraag of derden belangen hebben bij de*

overeenkomst en zo ja of en in hoeverre daarmee rekening is gehouden;

5. de van toepassing zijnde gedragscode (geldt niet voor aanvragen in het kader van art. 20 Wgr);

6. andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel of de integriteit van het gemeentebestuur niet wordt geschaad door het sluiten van de overeenkomst.

7. indien het onderwerp omtrent de aanvraag in een raads-/bestuursvergadering aan de orde is geweest, hiervan de verslagen en een toelichting hoe hiermee is omgegaan door de aanvrager.”

(Provinciaal blad 2015 nr.5547 p 2)

In specifieke gevallen moet worden aangeleverd:

“8. onderdelen d1, d2, d3 en d6 - een verklaring van het college van B&W/het bestuur dat de overeenkomst tot stand komt op basis van één of meer van de genoemde ontheffingsvoorwaarden, onderdelen d1 tot en met d5, opgenomen ontheffingsvoorwaarden;

9. onderdeel d4 - het doel waarvoor de gemeente de roerende zaak nodig heeft en eventueel de overwogen en afgevalen alternatieven;

10. onderdeel d5 - a. een omschrijving van de bijzondere reden waarom de betwiste vordering wordt overgenomen; en b. de reden waarom de vordering betwist is;

11. onderdeel d6 [...] 1. een taxatierapport van een onafhankelijke deskundige voor onroerende zaken, andere dan bouw kavels; 2. een grondprijsberekening (voor bouw kavels); en 3. een tekening of situatieschets; b. voor het verwerven van een beperkt recht op een onroerende zaak: 1. een taxatierapport van een onafhankelijke deskundige; en

e. onderdeel d7 [...] het doel waarvoor wordt gehuurd of gepacht.” (Provinciaal blad 2015 nr.5547 p 2)

Voorwaarden voor ontheffing

“1.de af te sluiten overeenkomst leidt niet tot (de schijn van) belangenverstremgeling/ bevoordeling van het raadslid op welke wijze dan ook; 2.aan de hand van een daartoe ingesteld onderzoek toont het raadslidvoldoende objectief aan dat als gevolg van de af te sluiten overeenkomst geen belangen van derden worden geschaad; 3.de af te sluiten overeenkomst leidt niet tot strijd met eigen regels betreffende integriteit van bestuurlijk handelen (gedragscode); 4. de betrokkene heeft niet deelgenomen aan de (voorbereiding van de) besluitvorming.

1. Naast de hierboven genoemde voorwaarden dat de overeenkomst niet mag leiden tot bevoordeling van het raadslid op welke wijze dan ook kan, gerelateerd aan het onderwerp van de overeenkomst en indien van toepassing, één van de volgende bijzondere voorwaarden leiden tot het verlenen van de ontheffing. Deze lijst is niet limitatief en is afhankelijk van de soort aanvraag. De inschrijving van het raadslid op de openbare aanbesteding of de inschrijving voor een werk, een werkzaamheid of een leverantie is lager dan die van andere inschrijvers.

2. De inschrijving van het raadslid op de openbare aanbesteding of de inschrijving voor een werk, een werkzaamheid of een leverantie moet, hoewel de prijs niet het laagst is, op andere objectieve gronden worden aangemerkt als een gunstiger inschrijving dan die van andere aanbidders.

3. De inschrijving van het raadslid op een onderhandse aanbesteding van een werk, een werkzaamheid, een leverantie of van een onderhands te verwerven onroerende zaak of beperkt recht daarop, voldoet aan marktconforme maatstaven van prijs en kwaliteit.

4. Bij onderhandse levering van roerende zaken en het onderhands aannemen van werk door het raadslid tot een bedrag lager dan het drempelbedrag, opgenomen in de Europese richtlijnen voor openbare aanbesteding, is door minimaal twee concurrerende bedrijven een offerte uitgebracht en is het raadslid de voordeligste aanbieder.

5. *De toewijzing van een bouwka­vel aan het raadslid vindt plaats in overeenstemming met de binnen de gemeente geldende regels voor de uitgifte van bouwka­vels. Bij het ontbreken van deze regels vindt de toewijzing van de kavel plaats op objectieve wijze, bijvoorbeeld door middel van loting of door middel van openbare verkoop.*
6. *De aankoop­prijs van een bouwka­vel komt overeen met de prijs zoals deze recent door het gemeentebestuur voor het betreffende gebied is vastgesteld.*
7. *Het aankoop­bedrag van een onroerende zaak is niet lager dan het bedrag opgenomen in het door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport.*
8. *Het aankoop­bedrag van een woning in eigendom van de gemeente is voor het raadslid die gelijktijdig bewoner is, minimaal gelijk aan de economische waarde in onbewoonde staat volgens een door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport.*
9. *De huur- of pacht­prijs komt overeen met de huur- of pacht­prijs voor soortgelijke objecten of is vastgesteld conform het advies van een onafhankelijke externe deskundige.*
10. *Bij onroerend­goedtransacties in het geval van raadsleden en burgemeesters is ook goedkeuring op grond van artikel 3.43 Burgerlijk Wetboek noodzakelijk (geldt niet voor wethouders). “*
(Provinciaal blad 2015 nr.5547 p 2-3)

Utrecht

Behandelaar

Jelmer Lok

Aantal aanvragen

Ongeveer 2 sinds 2014, beide grondaankopen.

Hoe wordt besloten?

Mandaat afdelingshoofd.

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

In het beleidskader financieel toezicht is een kort segment dat de verboden handelingen benoemt, maar er is geen beleidskader binnen de provincie Utrecht.

Wie moet de aanvraag indienen?

Gemeente, specifiek college B&W.

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Zie vraag 4; het betreft een verzoek van de gemeente (B&W) waarover besluitvorming moet plaatsvinden, anders wordt het verzoek niet in behandeling genomen.

Welke gegevens moeten worden ingediend?

Bij een beoordeling van een dergelijk verzoek is het van belang dat het verzoek geen afbreuk doet aan de zuiverheid van verhoudingen tussen het raadslid en de gemeente en daarnaast de schijn van belangenconflicten en- verstrengeling vermijdt. In het geval van de grondaankopen wordt de concept akte opgevraagd, het door de raad vastgestelde tarievenbeleid voor grondverkoop evenals overige zaken die hiervoor van belang zijn. Bij twijfel over de hoogte van de grondprijs kan ook een onafhankelijk taxateur worden ingeschakeld. Daarnaast wordt de vastgestelde gedragscode van de raad opgevraagd om het verzoek hieraan ook te toetsen. Veelal vindt er ook nog telefonisch overleg plaats met de gemeente hierover.

Zeeland

Behandelaar

De behandeling van verzoeken vindt plaats door de Concernstaf/ Financieel toezichthouders.

Aantal aanvragen

Vanaf maart 2014 zijn er in totaal 8 aanvragen ingediend, waarvan in 7 gevallen de gevraagde ontheffing is verleend. Eén aanvraag is nog in procedure.

Hoe wordt besloten?

Onbekend

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

De provincie Zeeland laat zich bij de behandeling van verzoeken ontheffing verboden handelingen leiden door de recent vastgestelde beleidskaders van Limburg en Overijssel.

Wie moet de aanvraag indienen?

Door of namens het raadslid (volgende uit beleidskaders Limburg en Overijssel)

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

Onbekend

Welke gegevens moeten worden ingediend?

De aard van het verzoek bepaalt welke gegevens en documenten de provincie verlangt (Zie Overijssel/Limburg).

Zuid-Holland

Behandelaar

Onbekend

Aantal aanvragen

Onbekend

Hoe wordt besloten?

Onbekend

Is er een beleidskader of procedurevoorschrift?

Zuid-Holland heeft geen afzonderlijk beleidskader hiervoor vastgesteld. Wel is er in het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader een passage opgenomen die hierover gaat. Die luidt als volgt:

“In lid d van artikel 15, eerste lid zijn ook handelingen benoemd – zoals het kopen van onroerende zaken, het onderhands huren of pachten van de gemeente – die in beginsel de zuiverheid in de verhoudingen niet altijd hoeven te schaden. Voor die gevallen kan de toezichthouder ontheffing verlenen. In de praktijk komt het erop neer dat de toezichthouder zal onderzoeken of het algemeen belang, te weten het voorkomen van belangenconflicten, in het betrokken geval ruimte biedt voor ontheffing. Daarnaast moet de schijn van bevoordeling voorkomen worden” (Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader, 2014 p. 24)

Wie moet de aanvraag indienen?

De aanvraag om ontheffing dient door het raadslid zelf te worden ingediend. Tegen het indienen door het gemeentebestuur, namens het raadslid, bestaat echter geen bezwaar.

Mag de aanvraag al ingediend worden voordat het besluit tot verkoop genomen is?

De wetgever is hier niet duidelijk over. In de praktijk zal de provincie Zuid-Holland hier pragmatisch mee omgaan; het gaat om de overeenkomst die afgesloten wordt. Als die er ligt of duidelijk is wat er in komt te staan (en andere aanvullende informatie) kan het verzoek worden beoordeeld en daarover gecommuniceerd worden.

Welke gegevens moeten worden ingediend?

Bij het indienen van een aanvraag tot ontheffing zijn minimaal de volgende bescheiden noodzakelijk:

- een (concept)overeenkomst of, als deze niet beschikbaar is, een beschrijving van de af te sluiten overeenkomst met inbegrip van de voorwaarden;
- een toelichting over de wijze waarop de prijs tot stand is gekomen en de berekening daarvan, voor zover het betreft een onderhands afgesloten overeenkomst;
- indien van toepassing, een toelichting op de vraag hoe het gemeentebestuur is gekomen tot de selectie van deze aanbieder. Was er sprake van een openbare aanbesteding of toewijzing op grond van vooraf door het gemeentebestuur bekend gemaakte objectieve criteria?
- indien het om een unieke zaak gaat een toelichting op de vraag of derden belangen hebben bij de overeenkomst en zo ja of en in hoeverre daarmee rekening is gehouden;
- de van toepassing zijnde gedragscode voor raadsleden of andere bestuurders;

Artikel 15-procedures bij Provincies

- andere bescheiden en gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor het oordeel of de integriteit van het gemeentebestuur niet wordt geschaad door het sluiten van de overeenkomst.

Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2014

“Verboden handelingen voor raadsleden

Algemeen

Volksvertegenwoordigers kunnen kwetsbaar zijn in het uitoefenen van hun ambt. Er zijn diverse invloeden die druk kunnen uitoefenen op een raadslid om op een bepaalde wijze te handelen of te besluiten. In de Gemeentewet zijn (integriteits)bepalingen opgenomen voor zo onafhankelijk mogelijk werkende raadsleden. Deze bepalingen hebben o.a. betrekking op het openbaar maken van nevenfuncties en de zgn. verboden handelingen.

Artikel 15 GW

In artikel 15 van de Gemeentewet zijn deze verboden handelingen opgenomen voor raadsleden. In het kort komt het erop neer dat raadsleden niet in geschillen of op basis van overeenkomsten mogen optreden in een professionele of formele adviserende rol voor de gemeente. De achtergrond van dit artikel is het voorkomen van belangenverstremming of bevoordeling van raadsleden. In lid d van artikel 15, eerste lid zijn ook handelingen benoemd – zoals het kopen van onroerende zaken, het onderhands huren of pachten van de gemeente – die in beginsel de zuiverheid in de verhoudingen niet altijd hoeven te schaden. Voor die gevallen kan de toezichthouder ontheffing verlenen. In de praktijk komt het erop neer dat de toezichthouder zal onderzoeken of het algemeen belang, te weten het voorkomen van belangenconflicten, in het betrokken geval ruimte biedt voor ontheffing. Daarnaast moet de schijn van bevoordeling voorkomen worden.”

(Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader, 2014 p. 25)